

10.2. Животът ни в Ленинград

С края на аспирантурата ми завърши един период от моя и на семейството ни живот. Прекарах общо 8 години в Съветския съюз с прекъсвания в период от 15 години от 1958 до 1973 година. Сам бях общо 2 години, с част от семейството 3 години и последните 3 години бяхме цялото ни семейство. Това ми позволи да си създам впечатление за това как се променяше животът в Ленинград в средата, в която живеех, и да оценя как живееше семейството ни през тези години.

През този период забележимо за мен се измениха две неща. Първото е климатът. В началото – през периода 1958 г. и началото на шестдесетте години, зимите бяха много студени, с много сняг и продължителни. Нещо обикновено бяха температурите от -20 градуса. Сутрин, особено за учениците, беше важно каква е температурата, защото имаше правило, че ако температурата е под -25 градуса, не се ходи на училище. Но към обед обикновено температурите малко се вдигаха и тогава руските деца играеха на снега, без да им пречи студът.

Ние, разбира се, трябваше да ходим на занятия във Факултета независимо от ниските температури. Помня, че когато температурите са -25 до -30 градуса и по-студено и не се ползва транспорт, трябва да се придвижваш с прибежки от магазин до магазин. Жена ми и малкият ни син Пламен, който беше с нас, в тези дни не излизаха никъде. Това се отнася особено за периода, когато живеехме на Василевския остров. Тогава на няколко пъти температурите достигаха -33 градуса. Като се добави и високата влажност, и ставаше непоносимо да бъдеш навън, както и да си облечен. Помня, че споменатият вече мичман Николай Иванович Дудкин, който е роден и израснал в Сибир, ми разказваше, че там и при -40 градуса е поносимо, понеже студът е, както се казва, сух.

По-късно, през началото на 70-те години зимите станаха забележимо по-меки. Сега вече с Интернет може да се наблюдава на живо навсякъде по света. В Ленинград, особено в центъра има десетки видеокамери, които предават на живо и може да се види какво е времето. Вече и там рядко вали силен сняг и

няма много ниски температури. Например, през 2018 година около 1 януари нямаше сняг. Нещо необикновено за тези ширини.

Купихме ски на синовете и те се научиха да карат в парка, който беше съвсем близо до общежитието за семейните чуждестранни офицери на ул. „Новороссийска“ 24, където живяхме през последните 3 години. Аз бях получил от факултета ски за мен и Юлия, и покрай децата и ние се опитвахме да се пързалияме в парка.

Същевременно през лятото, особено през последните години, имаше много големи горещини. През м. юли на лятото през 1972 г. в Ленинград имаше рекордни температури – до 32 – 33 градуса. Водата в Нева беше се затоплила и доста хора се къпеха дори в центъра на града. През тази година лятото беше много топло и сухо и в горите около Ленинград имаше доста пожари. Гореше и торфът, какъвто има доста в околностите на Ленинград. Това беше съпроводено от постоянен дим в някои райони. Торфът много трудно се гаси и затова есента, когато започна да вали дъжд, а след това и сняг, димът изчезна.

Помня, че когато в края на м. август се връщаме от отпуск, далече преди влакът да пристигне в Москва, имаше силен дим от горящия торф.

Друго нещо, което ми направи впечатление през тези години, беше как се изменяше животът на хората. През 1958 г. се усещаше липсата на някои стоки в магазините. Хората бяха облечени сравнително скромно.

В следващите години снабдяването с хранителни стоки се разнообразяваше. Започваше да се обогатява пазарът и на промишлени стоки. Например, макар и да се чака известно време (правеха се списъци за чакащи), можеше да се купи телевизор, хладилник, пералня и др. Ако не ви се чака, можете лесно да се запознаете с някой, който се навърта около щандовете за дефицитна стока, и срещу сравнително неголямо заплащане на услугата ще ви осигури и дори достави вкъщи стоката. В този случай има известен риск да попаднете на някой мошеник, но ако имате късмет, всичко ще бъде наред. Помня, че така си купих пералня и хладилник.

Битовите услуги като електрически ток, вода и газ бяха евтини. Например, за газ се плащаше една твърда сравнително малка сума, без да се отчита реалното ползване, въпреки че имаше прибори за отчитане на разхода.

Също наемът, който плащаме за апартамента в общежитието, беше доста по-малък в сравнение със свободния наем. Трябва да кажа, че ние, българските офицери в Академията, получавахме малки заплати в сравнение с офицерите от другите държави. Част от заплатите ни се изплащаха в България. В рубли месечната ми заплата беше 140 – 150 рубли. С тях живееше четиричленното ми семейство и дори си позволявахме различни развлечения, че даже да спестим и да си купим, както посочих, телевизор, пералня, хладилник и други необходими неща.

Заедно с децата през неделните дни ходехме в музей, на кино, на разходки в околностите на Ленинград и в парковете на града. Много пъти сме ходили заедно с децата в Ермитажа, в Руския музей (галерия за руското изобразително изкуство), в Зоологическата градина, в Ботаническата градина. Много интересен, особено за децата, беше Музеят на Арктика и Антарктика, а също

Военноморският музей и музеят в сградата на Руската академия на науките (Кунц камера), Музея на отбраната и блокадата на Ленинград, Пискаревското гробище, където са погребани жертвите от блокадата, Александър-Невската лавра, където са погребани много видни руски личности, и др.

Интересни за нас бяха Исакиевският събор, Казанският събор, Петропавловската крепост и др.

Незабравими са спомените от Парка, двореца и фонтаните на Петергоф, Екатерининския дворец и възстановената янтарна стая в Пушкин, Парка и двореца в Павлоск и др.

Освен това синовете ни често ги водеха от училище на различни мероприятия за ученици в града.

С жена ми често ходехме на театър. Особено интересни ни бяха балетните спектакли в Кировския (Мариинския) театър. Понякога ходехме и на концерти. Запомнил съм един концерт на популярния тогава и в Съветския съюз на незабравимия Емил Димитров. Залата естествено беше препълнена. За нас беше много вълнуващо да слушаме такъв известен български певец далече от Родината. Песента му „Моя страна, моя България“ слушахме със сълзи в очите. Дори в момента, когато пиша, се вълнувам.

За някои постановки и концерти беше много трудно да се намерят билети. Или трябва да имаш някакви връзки, или да търсиш, както се казваше, „на черно“.

Децата вече бяха големи и можехме да ги оставяме, когато се налагаше да ходим някъде сами.

Говорейки за развлеченията, независимо от ограниченият ни бюджет ще кажа, че се стремяхме да не пропускаме нищо от живота. Не че е нещо много важно, но с жена ми бяхме решили всеки месец, като получа заплата, да ходим на ресторант. Ако е през деня – с децата, а ако е вечер – само двамата. Например, когато бяхме двамата с нормално меню и нормално количество напитки цената за една вечеря беше около 10 рубли.

Стремежът ни беше да използваме всички възможности за запознаване на децата пък и на нас с историята и забележителностите на Ленинград и околностите му. В Петербург са живели световноизвестни писатели и поети като Пушкин, Достоевски, Александър Блок и много други, композитори като Рахманинов, Чайковски, Шостакович и др., художници, като Репин, Брюлов, Левитан, Суриков и др., учени, като Ломоносов, Менделеев, Сеченов, Иван Павлов, Абрам Йофе и много други видни личности. Като правило в сградите, където са живели повечето от тях, имаше музеи. На много места по сградите има паметни плочи с текст „Тук от ... до .. е живял“. Помня, че прочетохме и много книги за живота на тези забележителни личности. Имаше една много интересна серия от книги, всяка от която се казваше, например „Чайковски в Петербург“. Като прочетяхме такава книга, после търсехме местата, които са описани в книгата. Спомням си, че имаше и друга голяма серия от книги, която се казваше „Животът на забележителни хора“ за световноизвестни личности. Тогава силно ме впечатли книгата от тази серия за живота и научните постижения на датския физик Нилс Бор, носител на Нобелова награда по физика

(1922 г.) Той е един от създателите на съвременната физика – разработва и обосновава планетарния модел на атома, квантовата механика и др. От тази серия книги много интересна ми беше книгата за руския учен корабостроител академик Алексей Николаевич Крилов. След това потърсих и макар и трудно, намерих неговата мемоарна книга „Моите спомени“. Това е книгата, която съм прочел три пъти. Последния беше през тази година. Винаги ми е било интересно написаното в нея.

При завръщането ни от Ленинград в контейнера с багажа значително място заемаха книгите, не само моите специални книги, но и книгите, представляващи интерес за жена ми и децата ни. Купувахме най-новите книги художествена литература и цели издания на отделни автори, Стендал, Ги де Мопасан, Марк Твен, Стивънсон, Байрон, Хемингуей, Максим Горки, Достоевски, Куприн, А. И. Киритов и др. На български език купувахме също много книги, основно художествена литература. Например, купихме издания на Иван Вазов, Йордан Йовков и др. Децата много се увличаха по фантастика и приключенска литература.

Освен книгите интерес проявявахме и към грамофонните плочи. Като се започне от специалните плочи с приказки и музика за деца, и стигнем до плочите с класическа музика. Купувахме и плочи с, както тогава се казваше, естрадна музика на популярни певци и състави. Имаме колекция от най-известните произведения на Чайковски. За съжаление сега нямаме с какво да слушаме грамофонните плочи.

С удоволствие бих разказал за моето хоби фотографията. Където и да ходехме, фотоапаратът ми „ФЕД-2“, който си купих през 1958 г., винаги беше с мен. Сигурно имам десетки хиляди кадри, снети по време на живеенето ни в Ленинград. Понеже правенето на снимки изискваше доста време, пък и средства, по едно време снимах много цветни диапозитиви, които лесно се обработваха и показваха с проектор, който не беше скъп. Някъде от 1966 г. започнах да снимам и на 8 мм кинолента, главно цветна. Сигурно имам над хиляда метра киноленти и два проектора. Първата ми кинокамера беше портативна, с размер на фотоапарат. Беше много удобна за носене и използване.

Тогаваш имаш нагласа, че всеки миг от живота ни – местата, където ходим, природата около нас, хората, събитията и всичко, което виждаме, трябва да се снима и да остане за бъдещето. Колкото повече време е минало от дадено събитие, толкова по-ценни са снимките или кинолентата от него. Това се отнася както за събития в личен семеен план, така и за други събития.

Тази нагласа и отношение към фотографията, киното, а сега и видеото, не са ме напуснали и до днес. Може би по-нататък пак ще се върна към тази тема.

Благодарение на жена ми синовете ни сравнително бързо се адаптираха към руското училище. Училището, в което учеха и двамата, беше близо до мястото, където живеехме. И двамата свикнаха с децата и обстановката. Пламен нямаше никакви проблеми с руския език, а Валерий също бързо свикна с него. Учеха се добре с наша помощ, пък и учителите бяха много внимателни към тях. Не само към нашите, но и към децата на семействата от България и другите държави.

Жена ми поддържаше контакти с учителите и бяхме в течение на всичко, свързано с училището. Дори си спомням, че по инициатива на учителката на Пламен (той учи там от 2 до 4 клас) Мая Николаевна беше организиран кръжок за изучаване на български език и Юлия с удоволствие провеждаше занятията с децата, които проявяваха голям интерес.

Валерий учи там от 5 до 7 клас и той имаше различни учители по отделните предмети. Помня, че имаха един много интересен учител по история, презимето му беше Александър Араратович, който ги водеше на различни места и преподаваше историята по особен начин. Децата много го обичаха.

От училището организираха посещения на мероприятия, свързани с Нова година, посещения на театър, на спортни и други развлечения.

Майка им всецяло беше отдадена на тяхното учене и, разбира се, на ежедневните грижи за нас. Аз също участвах в тази работа, но през деня през делничните дни отсъствах от къщи.

Въпреки това Юлия през тези години намираще време и за други неща.

С помощта на началника на факултета контраадмирал Сергей Головкин тя завърши няколкомесечен курс за следдипломна квалификация заедно с чуждестранни преподаватели по руски език в Ленинградския университет. Тя беше много доволна от участието си в този курс не само заради повишаване подготовката си по руски език, но и заради запознаването и общуването с преподавателите от университета и учители по руски език от Унгария, Финландия и други страни.

Тя също успешно завърши и курс за преподаватели по руски език в Ленинградския институт за усъвършенстване на учителите. Там тя установи много добри приятелски отношения с преподавателки по руски език. Помня, че имахте една приятелка с фамилия Бойкова, с която си разменяха редовно поздравления по празниците до последните 2 – 3 години.

Освен това Юлия участваше и в различни мероприятия, организирани за жените на чуждестранните офицери. Спомням си, че по случай един 8 март на общо събрание в Академията тя поднесе поздравление от името на семействата на чуждестранните офицери, което беше посрещнато с голям интерес и внимание от присъстващите в залата.

Изобщо, животът на семейството ни в Ленинград, особено през годините на аспирантурата, беше много интересен, богат с преживявания и обогатяване във всяко отношение.

Особено важни и интересни за нас бяха приятелствата, които създадохме. Най-близки бяха отношенията ни със семействата на Лемир Филипович и Георгий Петрович. Имахме много добри отношения и извън контактите в Академията. Така например, много приятно беше общуването ни с директорката на библиотеката на Петроградския район на Ленинград, Люся. Забравих как беше фамилията ѝ. Интелигентна и много интересна жена. Тя беше по-голяма от нас, но това не пречеше да имаме много добри приятелски отношения. Тя и другите жени от библиотеката много обичаха да контактуват с Юлия. С Люся поддържахме контакти до нейната внезапна кончина. После научихме как-

во се е случило. Люся обожаваше популярния тогава певец Муслин Магомаев. Имаше огромно количество грамофонни плочи с неговите песни. Някъде през 90-те години на миналия век Муслин Магомаев изнася голям концерт в Ленинград на който, разбира се, е присъствала Люся. Тя беше емоционална жена и сигурно е изпитвала силни вълнения от срещата си със своя идол. Като се връща след концерта вкъщи, и става лошо и въпреки помощта на лекарите не могли да я спасят.

Вече споменах за Женя (Евгения Семянихина), лаборантката в катедрата. Ще добавя, че тя не само беше отлична чертожничка, но и много интелигентна жена. Произхождаше от стара известна фамилия от Петербург. Тя беше много добър приятел на семейството ни. Често си гостувахме по празници. Помня, че майка ѝ правеше много вкусни „блини“. Тук ще спомена, че тя оказа много съществена помощ при оформяне на дисертацията на кап. I ранг Папазов, който в края на аспирантурата се разболя и известно време беше в болницата. Те бяха много добри приятели.

През м. септември 1972 г. Женя по наша покана беше на гости във Варна. Ние обаче бяхме заминали в Ленинград и тя по същество беше на гости на родителите на жена ми, а също на кап. I ранг Папазов, който вече беше защитил дисертацията си. Много интересни бяха разказите ѝ в катедрата за това гостуване. Едно от нещата, което споделяше, беше, че не видяла пияни хора на улиците. Все пак разказваше, че видяла пиян мъж в Морската градина, но добави „не бях сигурна, дали не беше руснак“. Беше човек с прекрасно чувство за хумор. Пишеше много интересни стихове.

Незабравими са спомените от Женя, но за съжаление и тя си отиде от този свят.

Имахме много добри отношения с едно съвсем обикновено семейство – Сапожникови. Запозна ни с него един наш офицер. Съпругът се казваше Андрей. Той беше пожарник, а жена му Люся беше работничка в текстилна фабрика, а след това във фабрика за шоколад. Люся беше много солидна, висока, с бяло лице и сини очи и вечно усмихната. Тя беше от Белорусия. Имаха две много мили деца, момиче и момиче. Те бяха много сърдечни хора. Винаги ни беше приятно да се срещаме и общуваме с тях. Може да се каже, че Люся беше „главата“ на семейството, не само поради фигурата си, но и поради своята интелигентност и активност.

Спомням си, че преди една Нова година не можахме да си купим елха. Беше много студено и не можеше да се седи на опашка дълго време. Люся позвъни да ни попита дали сме купили елха и като разбра, че не сме успели, намерила и ни донесе вкъщи. Децата много се зарадваха. Имаме много интересни спомен от общуването си с тях. Тук ще разкажа един съвсем обикновен случай, но той ми направи впечатление. С жена ми бяхме наблизко до тях и решихме да им се обадим. Ние живеехме доста далече от тях. Те бяха на Василевския остров, а ние в Петроградския район. Живееха в малка квартира в стара сграда, каквито бяха почти всички сгради на Василевския остров. Ще спомена, че много от руснаците, въпреки че имат баня в жилището, по традиция ходят поне един път на месеца в така наречената руска баня. Също по

традиция след банята трябваше да се разхладиш с голяма халба бира, а може и да се загрееш с водка.

Та когато отидохме у тях, Люся току-що беше се върнала от руска баня и беше със зачервено лице. Тя, както и друг път, веднага сложи на масата мариновани гъби, брани през лятото в горите на Белорусия, и разбира се, водка. Нямахме как да откажем и жена ми, въпреки че не пиеше, позволи да ѝ налее в малка чаша. Тя наля и на мен в обикновена малка чаша. Люся си наля в чаша за вода, около 150 – 200 грама и след „наздраве“ изпи водката от голямата чаша на един дъх. Ние с жена ми се изненадахме, но тя ни каза, че така пие само след баня. Освен това водката не се отрази на нейното поведение. Това сигурно се дължеше на нейната солидна фигура. Ще отбележа, че маринованите белоруски гъби бяха много вкусни и бяха подходящо мезе за водка.

Този случай, разбира се, не е най-важното за Люся и нейното семейство. Запомнили сме много приятни и интересни срещи, много разговори на обикновени житейски теми с това приятно семейство, с което дълги години поддържахме контакти.

Имаме много интересни случки и спомени от общуването ни с нашите приятели. Ще разкажа за някои от тях.

По празниците нашите приятели ни канеха на гости и заедно сме отбелязвали не един празник. Спомням си как през 1972 г. отпразнувахме Деня на победата – 9 май, който е един от най-големите празници не само за руснаците, а и за много хора по света.

Тогавя в началото на месец май времето започна да се стопля, вече нямаше сняг и можеше да се излиза на пикник извън града. Георгий Петрович предложи заедно с още едно семейство да отидем на разходка на брега на Ладожкото езеро, където е преминавал пътят на живота (дорога жизни) през блокадните години за Ленинград през Втората световна война. Ще припомня, че Ленинград е бил близо 900 дни блокиран от немските фашисти. Единствената връзка на града е била през Ладожкото езеро – както през лятото, така и през зимата. На брега на езерото, където преминавал пътят, има паметник, изобразяващ прекъснат обръч.

Договорихме се да пътуваме до там с „електричка“ (крайградски електрически влак). Разбрахме се на коя станция да се съберем и в колко часа. Единственото условие беше, че ще направим екскурзията, ако не вали дъжд. Като станахме сутринта на 9 май, видях, че не вали дъжд, но вали сняг. Реших, че за сняг не сме се договаряли и отидохме на уречената станция. В точния час се събрахме всички и решихме да продължим. Георгий Петрович беше с жена си Зоя Ивановна и сина си Игор, другото семейство беше на един нов преподавател в катедрата, Андрей Иванович Сидоренко с жена си и сина им. Забравих имената им. Синът му, както и Игор бяха с 2 – 3 години по-големи от нашите синове. Като пристигнахме на крайната спирка, вече не валеше сняг, дори се показва и слънцето. Така че, макар и малко хладно, но времето беше приятно. Избрахме една хубава поляна, запалихме огън и започнахме да приготвяме обяда. Децата си намериха занимание и бягаха и ритяха топка на полянката. Мъжете се захванаха с подготовката за печене на шишчета и на „закуските“ за аперитива.

Помня, че някой беше донесъл сушена риба вобла. Нещо като нашия чироз, но много по-голяма. И това, което и сега е пред очите ми, е как Георгии Петрович удря рибите в едно дърво – бреза, за да може по-лесно да се разкъса.

В шеги, смях и закачки премина обядът и след малка почивка организирахме футболен мач, в който участваха всички мъже.

Доволни от приятно прекараното време, се прибрахме в късния следобед. Запомнихме завинаги този ден. По това време аз бях преминал основно към правенето на филми с моята 8 мм портативна камера. Запечатах на филм основните моменти от този прекрасен ден. Гледали сме много пъти филмчето заедно с другите участници. За съжаление и двата ми прожекционни апарата се повредиха и доскоро не можехме да видим това филмче.

Любопитна е съдбата на филмчето, но без да навлизам в подробности, ще кажа, че преди 3 – 4 години във Варна беше внучката на Георгий Петрович, Женья, която се занимава с медийна реклама. Тя и нейния приятел направиха от оригиналната 8 мм филмова лента дигитално копие, което с интерес гледаме на компютър.

Помня също как посрещнахме Новата 1972 г.

Семейството на Лемир Филипович Маковкин ни покани да посрещнем Новата година заедно с още едно семейство. Жената на Лемир Филипович Галина Ивановна, а и той самият бяха се постарали доста да посрещнем интересно Новата година. Те имаха две деца, Марина и Андрей. Марина беше малко по-голяма от нашите синове, а Андрей беше като големия син Валерий. Другото семейство беше един бивш преподавател в катедрата, който беше по-възрастен, и жена му. Мисля, че фамилията му беше Благовещенски. Той беше специалист по радиотехнически измервания. Той продължаваше да работи в катедрата и се познавах с него, макар и бегло. За момчетата беше много интересно и те през цялата вечер не скучаеха. Андрей беше много активно и забавно момче. По едно време Пламен влезе в стаята, където беше новогодишната маса, и казва: „Татко, всички пушим цигари“. Бяха си направили от хартия цигари и се опитваха да подражават на по-големите. Между другото от цялата компания пушеше само Галина Ивановна. Помня, че на Лемир Филипович му направи впечатление това, което каза Пламен, и той като любител на чуждите езици беше запомнил тези думи. След много години той още ги помнеше и ги казваше, а също така си спомняхме тази прекрасна вечер. Всичко премина много интересно и забавно и някъде към 3 – 4 часа решихме да се приберем къщи. Апартаментът на Лемир Филипович беше малък и просто нямаше как да се съберем там. Съжалявам, че не помня името и фамилията на Благовещенски, за да я използвам, като пиша за него, но той имаше малка руска кола „Запорожец“. От категорията на прословутия немски „Трабант“, но метална, а не от пластмаса. Синът им дойде с колата и сега още не мога да си представя как се побрахме общо 7 човека заедно с шофьора в тази малка кола. Благополучно се прибрахме у дома и запомнихме както посрещането на Новата 1972 г., така и необичайното пътуване.

Последната Нова година, която посрещнахме в Ленинград, беше 1973 година. Тогава бяхме решили с моя приятел и съвипускник Владимир Богданов и жена му Ирина да посрещнем Новата година извън къщи, в ресторант. Владо

тогава учеше в Академията. Трябваше отрано да изберем ресторант и да купим куверти, понеже обикновено по Нова година в Ленинград идваха много чуждестранни туристи. Избрахме един от най-реномираните хотели на града – хотела „Ленинград“ на брега на Нева срещу мястото, където е крейцер „Аврора“. Хотелът беше построен наскоро. Успяхме да си купим куверти въпреки не чак толкова доброто ни финансово положение. Все пак, като за последно, решихме да си го позволим. Наистина в ресторанта, в който бяхме, най-малко се чуваше руска реч. Видимо имаше доста японци, а също скандинавци, немци и не знам още какви. Беше интересно и весело. Няма да говоря за менюто, защото не го помня и защото поне за нас с жена ми това никога не е било важно. Обстановката беше приятна и вдъхновени, радостни и весели гледахме красивите фойерверки в новогодишната нощ. Пожелавахме си само хубави неща и с надежда очаквахме тази важна за нас 1973 година.

Освен обстановката и веселото прекарване на новогодишната нощ ми направи впечатление нещо, което още помня. Останах с впечатление, че някои от чужденците смятаха, че за да посрещнат Новата година, задължително трябва да се напият. Още е пред очите ми как двама мъже едва се справяха с една пияна жена. Говореха на немски. Финландците също здраво си пийваха, и то не само на Нова година. Помня, че тогава във Финландия имаше „сух режим“ и в събота и неделя в Ленинград можеше да се видят много финландски автобуси с екскурзианти. Мисля, че сега за този случай се използва изразът „алкохолен туризъм“.

Запомнил съм много добре и един излет за бране на гъби, който организира семейство Благовещенски, което живееше недалеч от Ленинград, в район с много езера. До мястото, където се предполагаше, че има гъби, можеше да се отиде само с лодка. Благовещенски имаха неголяма моторна лодка и под ръководството на Лемир Филипович, като стар моряк, заедно с нашите синове Валерий и Пламен и сина на Благовещенски потеглихме някъде рано следобед. Беше през месец септември и вече белите нощи ги нямаше. Достигнахме до една поляна на брега на езерото, потърсихме гъби, но не можахме да открием. Продължихме до друга поляна, но и там имаше малко гъби и събрахме, колкото да не се връщаме без нищо. Неусетно започна да се смрачава. Тогава решихме, че е време да се връщаме. Бяхме се отдалечили доста от мястото, където живееха Благовещенски. Бързахме да се приберем, докато не се стъмнило. По едно време синът на Благовещенски забеляза, че се движим в неправилна посока. Върнахме се и поехме в друга посока. Вече почна да става тъмно и доста се притеснихме да не се изгубим. Най-после забелязахме, че брегът стана познат и бързо застанахме с лодката до малкото мостче и се прибрахме в къщата. Прибрахме се малко гузни под укоряващите и поизплашени погледи на жена ми и семейство Благовещенски. Аз също изпитвах голямо притеснение, защото с нас бяха синовете ни. Така, че екскурзията за гъби завърши без особен успех, но с повече емоции и щастлив край.

Още един път ходихме за гъби в околностите на Ленинград, само че децата останаха въщи. Бяхме с Георги Петрович и Зоя Ивановна, но този път само по суша. Тъй като ние с жена ми не разбираме нищо от гъби, за всяка намерена гъба се консултирахме, преди да я приберем. Това беше през есента, когато

през лятото имаше големи горещини и затова и този път не събрахме много гъби, но разходката в гората беше много приятна. Помня как Георгий Петрович ни съветваше да не се навеждаме, а да клякаме, когато трябва да вземем намерената гъба. Така било по-здравословно.

Мога да разкажа за още много интересни случаи с нашите приятели. Така че освен в работата и учене времето през тези години в Ленинград прекарвахме доста интересно, с много емоции и развлечения.

Запазахме добрите си приятелски отношения дълги години.

Много интересно премина гостуването на Георгий Петрович и Зоя Ивановна през 1975 или 1976 г. във Варна. Беше в началото на м. септември и времето беше много хубаво. Ходехме на плаж, на екскурзии и други развлечения. Георгий Петрович беше идвал във Варна още когато е служил в Черноморския флот, но Зоя Ивановна идваше за първи път в България. Всичко им беше интересно. Много им беше интересно да се запознаят и да общуват с родителите на жена ми. Георгий Петрович се обръщаше към баща ѝ с „бай Христо“, а към майка ѝ с „Маминка Иванка“.

Помня, че дядо Христо трябваше да ходи да вари ракия на казана във Виница и Георгий Петрович пожела да отидем и ние. Беше много интересно и весело. Георгий Петрович не беше любител на пиенето. При него като че ли всичко беше с мярка.

Няма да забравя колко интересна беше екскурзията до Балчик в Двореца, а също до нос Калиакра.

Незабравима беше една вечер в тогавашния ресторант „Българска сватба“ на Свети Константин и Елена. Тогава курортът се казваше Дружба.

Типичната българска обстановка и традиции заедно с фолклорната програма създаваха особено настроение. Помня, че Юлия и Зоя Ивановна се заливаха от смях, когато с Георгий Петрович се хванахме на хорото. Аз, въпреки че съм от село, никога не съм могъл да играя хоро, а за Георгий Петрович това беше за първи път.

Бързо преминаха двете седмици и се разделихме с тъга с едни от най-добрите ни приятели.

След 2 – 3 години и ние с Юлия им ходихме на гости. За нас Ленинград беше познат, но Георгий Петрович и Зоя Ивановна се постараха да прекараме много интересно наистина последните дни заедно в този така важен за нашето семейство и нашия живот град.

Помня и мога да разкажа още много неща за нашия живот в Ленинград. Моето разбиране за живота е, че е важно и остава в съзнанието това, което си преживял при общуването си с хората, с които си се срещал и работил. В този смисъл аз мога само да благодаря на съдбата, че както аз, така и семейството ми общувахме с интересни хора.

Безкрайно съм благодарен особено на преподавателите ми и специално на моя научен ръководител вицеадмирал професор доктор на техническите науки Георгий Петрович Попов, член кореспондент на Руската академия на науките, за това, което съм научил от тях като преподаватели, учени и хора.